

ממפתן הרפת

ניהול עדר גדול

משקים קיבוציים הגיעו לעדרים, המונים מאתיים פרה ואף שלוש מאות. אחדים מהם מתכננים הגדלת העדר ל-400 פרה ולמעלה מזה. נשאלת השאלה אם אנחנו מצויידיים היום ביידיע לניהול ואירגון של ענף בהיקף כזה, שמחזורו הכספי נע בין $\frac{3}{4}$ מיליון ל-1¼ מיליון בשנה. גם את הבעיות המקצועיות והחברתיות יש לראות באור אחר מזה שהורגלנו אליו עד כה. עדר של 300 חולבות אין לראותו כצירוף של שלושה עדרים בני 100 פרות כל אחד. עדר כזה (כ-750 ראש עם בני-הבקר) תובע גישה אחרת.

יש לברך על יוזמתו של ה' אלי סמסון, מדריך לשכת ההדרכה בית-שאן, אשר זימן בוקרים ממשקים בעלי עדרים גדולים ואירגן אותם ב"מועדון בעלי-מאתיים" לשם דיון בבעיות ספאציפיות של עדרים אלה. הדיון יקיף בשלב ראשון כמה בעיות (מבנים, מיכון, ההזנה ושאר העבודות, אירגון וגיבוש צוות עובדים, טיפול ביונקים ואירגון ענף הפיטום); בעיות אלה ייבדקו ע"י צוותים בני 5-4 חברים, שיסיירו במשקים אשר מצאו פתרונות לנושאים אלה, ייפגשו עם מומחים, יסכמו את החומר, גם תוך עיון בספרות ותוצאות ניסיון בחר"ל, ויביאוהו לדיון במליאת ה"מועדון". יש בעולם (וביחוד בקליפורניה) עדרים גדולים משלנו, אך לבעיות ענף רבות יש אצלנו גוון אנושי-חברתי מיוחד, והן טעונות פתרונות מותאמים למציאות שלנו. הדברים אמורים בעיקר לגבי אירגון וגיבוש צוות עובדים וחלוקת התפקידים בתוכו.

מספר החליבות ביממה

ברצוני להעלות הצעה, אשר טרם גובשה סופית, וכוונתי לשמוע תגובות מצד הבוקרים. במספר משקים קיבוציים עברו בזמן האחרון לשתי חליבות ביממה, תוך רצון להיפטר מאי-הנוחות שבחליבה השלישית, הפוגעת בעיקר בחיי חברה בקיבוץ. עלינו להבדיל בין הנימור

קים, שהדריכו את החברים במושב לעבור לשתי חליבות ביממה, לבין אלה שמשמיעים אנשי קיבוץ. במושב — הבעיה העיקרית היתה: חוסר האפשרות לחלוב שלוש פעמים תוך שמי-רה על רווחי-זמן שיבטיחו הפקת היתרונות מהחליבה הנוספת. נוסף לזה, חליבת-צהרים במושב משבשת את העבודה בשדה ומקשה על ניצול יעיל של יום העבודה. בקיבוץ, הבעיה העיקרית היא — פיצול שעות המנוחה של העובדים בעקב אי-הנוחות שבחליבת לילה, שהיא גם מונעת השתתפות בחיי החברה ובהרפת תרבות של הקיבוץ.

אולם, בתנאי משק קיבוצי לא פתר המעבר לשתי חליבות את הבעיה. לגבי חלק מהיום או מהערב מופיעות שעות "לא נוחות" לחליבה, ואין הבדל בכך אם תקלה זו היא נחלת משרתת זו או האחרת, או שהיא פוגעת בצוות כולו. ההפסד הכלכלי ברור: ירידה ניכרת בת-נובת החלב (בגבולות 12%-13%). ככל שתגור בת החלב של הפרה גבוהה יותר, הירידה חריפה יותר. מתקבל הרושם שנוצר כעין מצב אבסורדי בענף: מחד גיסא — שיטות מימשק, גידול והזנה סופר-אינטנסיביות, ומאידך גיסא — "אסיף יבול" אופייני למשק אקסטנסיבי ביותר. טיבו של הבקר שלנו, יוקר המזון ואי-כוחו המעודנת ("מ"מ"), רמת ההשקעות ותנאי המימון המיוחדים — כל אלה מחייבים אותנו להפיק את המאקסימום מאמצעי הייצור.

הצעתי היא איפוא — לנסות ולארגן את העבודה על בסיס של ארבע חליבות ביממה, כשכל משמרת חולבת שתי חליבות בהפסקות ארוכות ביניהן; למשל: משמרת א' — חליבה ראשונה ושלישית, משמרת ב' — שניה ורביעית. סדר זה יאפשר ביצוע העבודה ביתר נוחיות ולא תימנע השתתפות החברים באירועים תרבותיים וחברתיים. יש להניח שחליבה רביעית אף תוסיף 8%-10% על התנובה ואולי גם תשפיע לטובה על תכולת השומן. המדובר הוא בהנהגת 4 חליבות לגבי פרות המניבות מעל ל-20 ליטר חלב; שאר הפרות ייחלבו

קופות של הנבת חלב גבוהה. בגלל מיעוט מזון גס בתפריט יש להקנות למזון המרוכז מבנה פיזיקאלי, דמוי מזון גס; הגרגרים בה-יותר מעוכים ממלאים אחרי שתי הדרישות הנ"ל.

כידוע, נהוג טיפול כזה בגרגרים גם באנ-גליה, שם משתמשים בהם בייצור „בארלי-ביף”. לפי שיטה זו ניזונים עגלים במ"מ בלבד, כש-השעורה מהווה את חלקו העיקרי (85%). הכ-לים למעיכת שעורה או תירס הם פשוטים ובטוחני שאפשר למצוא במשקים (או אצל ספקי מכונות חקלאיות) מגרסות-גלילים (רו-לאר) ששרדו מ„הימים ההם”, כשהיינו מת-קנים את הגרגרים לפרדות ולסוסים.

בהזדמנות זו אני מעלה הצעה להפריד בין הגרגרים והמזון עשיר-החלבונים במנת המ"מ. רובה של מנת המ"מ אפשר להגיש בצורת גר-גרים לחוצים ולהוסיף על זה את הכוספות, הוויטאמינים והמינרלים (לא בארוחה נפרדת) בצורת כופתיות או תערובת קמחית. אין צורך, בייחוד במשקי הפלחה, לייקר ולסבך את הכנת המ"מ ע"י הובלת הגרגרים למכונת תערובת. יאביסו המשקים את עיקר מנת המ"מ בגרגרים ויאזנו את תצרוכת החלבון של כל קבוצת תנובה ע"י תוספת קטנה של תערובת חלבונת שהותקנה מכוספות, ויטאמינים ומינרלים. בטוחני שבדרך זו אפשר יהיה לחסוך בחלבון ולהוזיל את מחיר יחידת מזון במ"מ. מסתבר ששיטה זו בהזנה עשויה להשפיע לטובה על אחוז השומן בחלב, בעקב הטיפול הנ"ל בגר-גרים והקטנת כמות הכופתיות במנת המ"מ.

שלמה דורי

במסגרת סדרי העבודה החדשים שלוש או שתי פעמים, בהתאם לתנובתן ומצב ההריין. אין ספק ששינוי זה יחייב תוספת עבודה בחליבה, אך יתכן שמיכון בשאר עבודות הרפת (חלוקת מזון גס ומרוכז, ריפוד וכ"י) ישמש כעין פיצוי לתוספת זו והסך הכולל של ימי עבודה בענף לא יגדל.

יש לראות את ההצעה כשלובה במגמה להעלות את התנובה, באירגון הענף על בסיס תעשייתי ובהתמחות בשלבי ובפרקי ייצור שר-נים בענף בכללותו. עלינו לחפש פתרונות לקשיים שונים לא ע"י „קיצור החזית”. אלא ע"י „הרחבה אופנסיתב הייצור”, ואולי אז ייע-לם המוראל הירוד, השורר, פה ושם, בצוות הרפתנים. נזכור שהמצב הקיים אינו מעודד כו-חות חדשים להצטרף לשורות הבוקרים, ולהי-פך — דוחה אותם.

לשאלת טיבו וצורתו של המזון המרוכז

בסיורי באירופה נתקלתי כמעט בכל המ-קומות בעובדה, שהגרגרים שבתערובת אינם טחונים, כמו אצלנו, אלא מעוכים או גרוסים גס. עיבוד כזה מונע אבקיות התערובת והגר-גרים נאכלים ביתר רצון ע"י הבקר, הבוחל בדרך כלל בקמח דק. נוסף לזה, לדעת מומחי תזונה באירופה, מעוררים הגרגרים המעוכים גירוי בדפנות הכרס ומגבירים את המוטוריקה שלה, שנודעת לה השפעה על הרכב החימצות השומניות הנדיפות וממילא גם על תכולת השר-מן בחלב. הדבר נראה לי כחשוב פ"כמה אצ-לנו, כשמנת המזון המרוכז היא גדולה ויש לנו ענין מיוחד בצריכתו המאקסימאלית בת-

הודעות ומודעות

- ▲ **בגניגר** יש למכירה צנצנות עם מסגרות דה-לאוואל, מאזניים אלפא-לאוואל (כמעט חדשים) ומשאבת דיאפראגמה לחלב.
- ▲ **משק עירגב** מעוניין בקניית עגלות, יילודות ספט-אוקט' 1965, מאמהות רשומות בספר-העדר.
- ▲ **קיבוץ ניר-עוז** מעוניין ברכישת עגלים-יונקים בהסדר קבוע עם משקים שאינם מקיימים ענף המרבק. נא להתקשר ישירות עם רכז משק ניר-עוז.